

مجموعه پژوهش‌های برنامه‌ای (۸)

آیین برنامه‌سازی درباره
فرهنگ عفاف و حجاب

ابراهیم شفیعی سروستانی

سرشناسه: شفیعی سروسنایی، ابراهیم، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور: آیین برنامه‌سازی درباره فرهنگ عفاف و حجاب / ابراهیم شفیعی سروسنایی.
مشخصات نشر: قم: صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص.

شابک: 978-964-514-253-5

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: تلویزیون — پخش برنامه‌های مذهبی — اسلام

موضوع: رادیو — پخش برنامه‌های مذهبی — اسلام

موضوع: عفت — جنبه‌های مذهبی — اسلام

موضوع: حجاب اسلامی

شناسه افزوده: صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهش‌های اسلامی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ ۷۹۱۹/ش PN1۹۹۲/۶

رده بندی دیویی: ۳۰۲/۲۳۴۵

شماره ثبت: ۲۹۲۰۷۱۵ ملی

آیین برنامه‌سازی درباره فرهنگ عفاف و حجاب (کد: ۱۸۰۰)

نویسنده: ابراهیم شفیعی سروسنایی

تهیه‌کننده و ناشر: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

ویراستار: محمدصادق دهقان

صفحه‌آرا: سمیه مرادی

طراح جلد: حمید حاجی رمضانعلی

حروف‌نگاران: مرضیه معارف‌نوند و اکرم سادات

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۱

بها: ۴۰۰۰۰ ریال

شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه

حق چاپ برای ناشر محفوظ است. ©

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

تلفن: ۲۹۱۵۵۱۱ - ۰۲۵۱ دورنگار: ۲۹۱۵۵۱۰

تهران: خیابان جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیرزمین

تلفن: ۲۲۰۱۴۷۳۸ - ۰۲۱ نمابر: ۲۲۱۶۴۹۹۷

دفتر خراسان: مشهد - خیابان امام خمینی (ره)، جنب باغ ملی، ساختمان صبا، طبقه سوم

تلفن: ۲۲۱۵۱۰۸ - ۰۵۱۱ نمابر: ۲۲۱۵۱۰۶

www.irc.ir

info@irc.ir

شابک: 978-964-514-253-5 ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۴-۲۵۳-۵

فهرست مطالب

۹	دیاچه
۱۳	پیش گفتار
۱۷	۱. راه‌بردها
۱۸	الف) گفتار سازش در زمینه فرهنگ عفاف و حجاب
۲۰	ب) تقویت انگیزه‌های روانی افراد برای رعایت عفاف و حجاب
۲۱	ج) نهادهای سازش عفاف و حجاب با فعالیت‌های فرهنگی
۲۲	د) ایجاد هم‌گرایی و هم‌افزایی سازمان‌ها و نهادهای مسئول
۲۳	هـ) تقویت احساس مسئولیت والدین، مربیان و معلمان
۲۴	و) افزایش احساس مسئولیت اجتماعی در برابر عفاف و حجاب
۲۳	ز) احیای هویت اسلامی زنان و دختران
۲۵	ح) توجه دقیق به مرزهای زنانگی و مردانگی
۲۹	۲. وظایف و مسئولیت‌های رسانه ملی
۳۱	الف) آموزش احکام حجاب و روابط زن و مرد
۳۲	ب) تبیین فلسفه و جرای عفاف و حجاب
۳۲	ج) ترویج و نهادهای سازش فرهنگ عفاف و حجاب
۳۳	د) معرفی و ترویج الگوهای مناسب عفاف و حجاب
۳۴	هـ) به تصویر کشیدن زنان موفق باحجاب
۳۵	و) نشان دادن آثار منفی رعایت نکردن عفاف و حجاب
۳۷	ز) تبیین تاریخچه رواج فرهنگ برهنگی در غرب و ایران
۳۸	ح) سیاست‌گذاری مناسب در زمینه رعایت عفاف و حجاب

- ط) نظارت بر فرآیند تأمین و پخش فیلم‌ها و سریال‌های خارجی..... ۳۹
 ی) تشویق عوامل مؤثر در رشد و گسترش فرهنگ عفاف و حجاب..... ۴۰
 ک) فرهنگ‌سازی برای ازدواج آسان جوانان..... ۴۰
 ل) زمینه‌سازی برای اجرای کامل طرح..... ۴۱

۳. بایسته‌های تحقق وظایف و مسئولیت‌های رسانه ملی..... ۴۳

- الف) عزم جدی مدیران رسانه ملی برای تحقق این وظایف..... ۴۳
 ب) وارد کردن این وظایف و مسئولیت‌ها در برنامه‌های سالانه..... ۴۴
 ج) طراحی برنامه زمان‌بندی برای تحقق کامل این وظایف..... ۴۴
 د) تقویت فرایند ارزیابی و نظارت برنامه‌ها..... ۴۵
 ه) پیش‌بینی ضمانت اجراهای لازم..... ۴۵
 و) بازنگری در سیاست برون‌سپاری تولید برنامه‌های سیما..... ۴۶
 ز) بهره‌گیری از نیروی انسانی متعهد و ارزشی در همه سطوح..... ۴۷
 ح) پی‌گیری جدی اجرای سیاست‌ها و ضوابط حاکم بر برنامه‌ها..... ۴۸
 ط) توجه به نفوذ دشمن در فضای رسانه‌ای کشور..... ۵۰

۴. اولویت‌های برنامه‌سازی..... ۵۳

- الف) برنامه‌های مستند، ترکیبی و گفت‌وگو..... ۵۳
 یک - برنامه‌های با رویکرد مستقیم..... ۵۳
 دو - برنامه‌های با رویکرد غیرمستقیم..... ۵۶
 ب) برنامه‌های نمایشی..... ۵۶
 ج) نماآهنگ‌ها و میان‌برنامه‌ها..... ۵۷

۵. سیاست‌های برنامه‌سازی..... ۵۹

- الف) توجه به جنبه‌های مختلف موضوع..... ۵۹
 ب) بهره‌گیری از پژوهش در تولید برنامه‌ها..... ۵۹
 ج) بهره‌گیری از کارشناسان دینی توانمند در تولید برنامه‌ها..... ۶۰
 د) وجود انسجام و هم‌افزایی در برنامه‌ها..... ۶۱
 و) توجه به ارتباط نظام‌مند معارف و آموزه‌های اسلامی..... ۶۱

- ۶۲ (ز) بهره‌گیری از قالب‌ها و روش‌های گوناگون برنامه‌سازی
 ۶۲ (ح) اولویت‌بخشی به کودکان و نوجوانان
 ۶۳ (ط) توجه به ویژگی‌های روان‌شناختی مخاطبان برنامه‌ها
 ۶۴ (ی) توجه به مجموعه آموزه‌های اسلامی در زمینه روابط زن و مرد
 ۶۵ (ک) توجه به شرایط اثرگذاری پیام
 ۶۶ (ل) توجه به سطوح مختلف اثر رسانه
 ۶۷ (م) خنثانکردن اثر برنامه‌های مناسب
 ۶۷ (ن) پرهیز از ترویج الگوی پوشش رایج در شهر تهران
 ۶۸ (ف) استفاده بجا و مناسب از پوشش چادر برای بازیگران
 ۶۹ (س) تبلیغ و ترویج عفاف و حجاب در روند معمول فیلم‌ها
 ۶۹ (ع) پرهیز از تحمیل پوشش کامل به فضای برنامه‌های نمایشی

ع- طرح یک جامعه تلویزیونی ۷۱

- ۷۱ الف) مشخصات طرح
 ۷۱ ب) خلاصه طرح
 ۷۳ ج) عناوین برنامه
 ۷۳ یک - حجاب در اسلام
 ۷۵ دو - فلسفه و چرایی حجاب و عفاف
 ۷۷ سه - دلایل و زمینه‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی حجاب
 ۸۰ چهار - بررسی تاریخی و جریان‌شناسانه حجاب در ایران
 ۸۲ پنج - نظام اسلامی و مسئله حجاب
 ۸۳ شش - آسیب‌ها و بایسته‌های گسترش فرهنگ حجاب
 ۸۶ هفت - مخاطب‌شناسی در تبلیغ و ترویج حجاب

پیوست‌ها ۸۹

- پیوست ۱: سیاست‌ها و ضوابط رسانه ملی در زمینه عفاف و حجاب و روابط زن و مرد ۸۹
 پیوست ۲: وظایف و مسئولیت‌های سازمان صدا و سیما در طرح «راه کارهای اجرایی گسترش فرهنگ عفاف و حجاب» ۱۰۵

پیوست ۳: معرفی نرم افزار چند رسانه ای «سیمای عفاف: رسانه ملی و گسترش فرهنگ عفاف و حجاب».....	۱۱۰
پیوست ۴: مآخذشناسی رسانه ملی و فرهنگ عفاف و حجاب.....	۱۱۸
پیوست ۵: آثار مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما در موضوع عفاف و حجاب.....	۱۲۴
کتاب نامه.....	۱۲۹

www.ketab.ir

دیباچه

رسانه‌ها در دنیای امروز نقش و جایگاهی تعیین کننده یافته و بر همه مناسبات فردی و اجتماعی انسان‌ها اثر گذاشته‌اند. رسانه‌های تصویری به ویژه سینما و تلویزیون، امروز دیگر از نقش یک وسیله سرگرمی‌ساز خارج شده و تبدیل به وسیله‌ای برای همسان‌سازی فرهنگی و القای سبک زندگی خاصی بر مخاطبان جهان خود شده‌اند.

بر همین اساس است که رهبر معظم انقلاب اسلامی می‌فرماید:

امروز رسانه‌ها در دنیا فکر، فرهنگ، رفتار و در حقیقت هویت فرهنگی انسان‌ها را القا می‌کنند و تعیین کننده هستند. رسانه‌ها ... می‌توانند در ارتقای اخلاق و معنویت در میان انسان‌ها مؤثر باشند و می‌توانند انسان را خوشبخت‌تر کنند. متقابلاً می‌توانند ... عادات و آداب و رفتارهای مضر را در میان مردم رایج کنند. می‌توانند ملت‌هایی را از هویت انسانی خودشان و هویت ملی‌شان تهی کنند.

۱. سخنان مقام معظم رهبری در دیدار با مدیران و برنامه‌سازان کشورهای مختلف، ۱۳۸۵/۲/۲۶؛ در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای:

با توجه به جایگاه و نقش یادشده، صدا و سیما جمهوری اسلامی به عنوان رسانه‌ای که ترجمان باورها، ارزش‌ها و آرمان‌های حاکم به نظام جمهوری اسلامی به شمار می‌آید، باید با برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مناسب در جهت ارتقای ایمان و معرفت دینی مردم و ترویج اخلاق و معنویت در جامعه، با بهره‌گیری از ابزار هنر و جذابیت‌های رسانه‌ای اقدام کند.

با وجود گام‌های بلندی که در طول سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی در جهت بهره‌گیری از ابزار هنر و رسانه برای تبلیغ و ترویج و نهادینه‌سازی باورها، ارزش‌ها و هنجارهای اسلامی در جامعه برداشته شده است، ولی باید اتراف کرد که هنوز تا رسیدن به نقطه مطلوب و استفاده کامل از ظرفیت‌های تبلیغ رسانه‌ها، به ویژه رسانه‌های تصویری برای اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی فاصله زیادی وجود دارد.

یکی از موضوع‌های مهمی که رسانه ملی می‌تواند در آن اثرگذار باشد، موضوع ارتقای جایگاه و شخصیت زن در جامعه اسلامی و اصلاح تصویر نادرستی است که رسانه‌های غربی از زن و جایگاه اجتماعی او ارائه می‌دهند.

مقام معظم رهبری در این باره می‌فرماید:

ما بایستی زن را، هم با حجاب نشان بدهیم، هم سرشار از ارزش‌هایی که اسلام و انقلاب برای او در نظر گرفته است ... مهم‌ترین مسئله، آن گوهر عفت زن، آن عضو اصلی و رکن اساسی خانواده بودن، آن عضو اصلی و رکن اساسی فعالیت‌های

جامعه بودن، آن تأثیر زن در رشد جامعه و رشد مردان، آن تأثیر زن در واقعیت‌های گذشته ما - از قبیل انقلاب و جنگ و غیره - است.^۱

چنان‌که مقام معظم رهبری نیز در سخنان یادشده تأکید فرمودند، یکی از حوزه‌های مهمی که امروز رسانه ملی در جهت ارتقای جایگاه و شخصیت زن در جامعه اسلامی باید به آن پردازد، ترویج و نهادینه‌سازی فرهنگ عفاف و حجاب با بهره‌گیری از ابزار هنر و جذابیت‌های رسانه‌ای است.

با توجه به ضرورت بهره‌گیری از ابزار هنر و رسانه برای گسترش و نهادینه‌سازی فرهنگ عفاف و حجاب در جامعه که یکی از مطالبات جدی رهبر معظم انقلاب اسلامی، مراجع عظام تقلید و مردم متدین کشورمان از رسانه ملی است، در کتاب حاضر ضمن بررسی وظایف و مسئولیت‌های رسانه ملی در این زمینه، پیشنهادها و راهکارهایی عملی برای برنامه‌سازی در حوزه فرهنگ عفاف و حجاب ارائه شده است.

امیدواریم این کتاب، مدیران و برنامه‌سازان صدا و سیما را در ایفای نقش و مسئولیت مهمی که در این حوزه دارند، یاری دهد.

اداره کل خدمات رسانه‌ای

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

۱. سخنان مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای شورای سیاست‌گذاری صدا و سیما، ۱۳۶۹/۱۲/۱۴؛ در: پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای: <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2431>